

BİNGÖL İL MERKEZİNDEKİ 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KULLANDIKLARI CÜMLE KALIPLARI I: İSİM CÜMLELERİ*

*Turgut BAYDAR** – Vedat ÇELİK****

Geliş:29.01.2018 / Kabul:23.03.2018

Öz

İlkokuldan başlayarak lise bitinceye kadar Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarında Türk ve dünya edebiyatından seçme eserlerden örnek metinlere yer verilmekte, bu metinlerle ilgili çeşitli çalışmalar / etkinlikler yaptırılmaktadır.

Ders kitaplarına konulan bu metinler, söz konusu her seviyedeki öğrencilerin okuyup anlama seviyelerine göre mi seçilmiştir? Öğrenciler bu metinleri tam manasıyla okuyup anlayıp yorumlayacak düzeydeler mi?

Tüm bu durumların tespit edilebilmesi amacıyla 8. sınıf öğrencilerinin yazmış olduğu 100 kompozisyon çalışmasından 1678 cümle, 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 6 metinden 548 cümle incelenerek cümlelerde kullanılan ögeler ve bu ögelerin sayısı ile yüklem türüne göre cümlelerin biçimleri tespit edilmiştir. Yapılan bu tespitlerin ışığında da ders kitabında yer alan metinlerde kullanılan cümle kalıpları ile öğrencilerin kullandıkları cümle kalıpları karşılaştırılmıştır. Ancak bir makale sınırını aşacak böyle bir çalışmanın tüm yönleri burada verilemeyeceği için ilk olarak öğrencilerin metinlerinden tespit edilen 400 isim cümlesinin kalıpları ve kullanım sıklıkları eldeki yazıda dikkatlere sunulmuştur. Örneklerdeki ilk numara sayfayı ikincisi ise paragrafı göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin söz dizimi, cümle, cümle kalıpları, isim cümleleri.

PHRASES USED BY 8TH GRADE SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN THE CITY CENTER, BİNGÖL I: NOUN SENTENCES

Abstract

Starting from primary school and up to high school, Turkish and Turkish language and literature textbooks include sample texts from selected works from Turkish and world literature, and various studies / activities related to these texts are done.

* Bu makale *Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Cümle Kalıpları* isimli yüksek lisans tezinden hareketle üretilmiştir.

** Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi, turgutbaydar@windowslive.com

*** Öğretmen, MEB, vedatcelik87@gmail.com.

*Turgut Baydar, Vedat Çelik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin
Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri*

Are these texts in the textbooks chosen, in other words, according to the level of reading and understanding of the students at all levels? Are the levels of students literally reading, understanding and interpreting these texts?

In order to be able to identify all these situations, from the 100 composition works written by the 8th grade students, 1678 sentences, 548 sentences in 6th sentence in the 8th grade Turkish textbook were examined and the shapes of sentences used in sentences and the number of sentences according to the number of these sentences were determined. In the light of these determinations made, the sentence patterns used in the textbooks and the sentence patterns used by the students are compared. However, since we will not be able to provide all the aspects of such an exercise that will exceed the limit of an article, the patterns and usage frequencies of the 400 noun sentences identified from the texts of the students will be presented carefully in the handwriting. The first number in the examples shows the page and the second shows the paragraph.

Keywords: Turkish's syntax, sentence, sentence patterns, noun sentences.

Giriş

Çalışmada 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden toplanan kompozisyon kâğıtlarından ve 8. sınıfta okutulan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerden hareket edilerek söz diziminin önemli bir unsuru olan cümlenin öğeleri ve yüklem türüne göre cümlelerin bütün yönleri, zengin ve tanıklı örnekler ile tespit edilmiştir.

8. sınıf öğrencilerinden toplanan 150 adet kâğıttan rastgele seçilen 100 tanesi incelenerek öğrencilerin cümle kurarken kaç adet öge kullandıkları, hangi öğeleri ne sıklıkla kullandıkları ve isim cümlesine mi yoksa fiil cümlesine mi daha çok başvurdukları ortaya çıkarılmıştır. Yine aynı işlemler 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabında bulunan her temadan birer metin seçilerek toplam 6 adet metne de uygulanmıştır. Bu çalışmaların sonucunda elde edilen veriler birbiri ile karşılaştırılarak Türkçe ders kitaplarına konulan metinlerin öğrencilerin seviyelerine uygun olup olmadıklarının tespiti yapılmıştır.

1. Problem Durumu

Türkçe öğretiminin hedefleri arasında yer alan, çocuklarımızın kelime dağarcıkları ve düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi, duyduklarını, gördüklerini, okuduklarını sözlü ve yazılı olarak doğru biçimde aktarabilmeleri için kendi seviyelerine uygun dil eğitimleri almaları gerekmektedir. Bunun için ders kitaplarında verilen metinlerdeki cümle kalıpları ile çocukların kurduğu cümle kalıplarının uyumlu olması önemli bir noktadır. Bu bağlamda tezimizin problemini de oluşturan “*Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde kullanılan cümle kalıpları ile öğrencilerin kurmuş olduğu cümle kalıpları birbiriyle uyumlu mudur?*” sorusu karşımıza çıkmaktadır.

2. Çalışmanın Amacı

8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin kurmuş olduğu cümle kalıpları ile ilköğretim okullarında okutulan 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında kullanılan metinlerdeki cümle kalıplarının benzer ve farklı yönlerini belirlemek, öğrencilerin kullandığı cümle kalıpları ile metinlerde kullanılan cümle kalıplarını karşılaştırarak çıkan sonuçları yorumlamaktır.

Öğrenciler ilk okuma yazma eğitimi ile birlikte kullandıkları dilin cümle kalıplarını tanımakta ve zamanla kendi cümle kalıplarını oluşturmaktadırlar. Öğrenciler kendi cümle kalıplarını oluştururken öğrendiği kalıplardan etkilendiği gibi kendilerine ait kalıplar da oluşturabilmektedir. Ders kitaplarına konulan metinlerdeki cümle kalıplarıyla öğrencilerin kurduğu cümle kalıpları arasındaki bağlantı tam olarak bilinmemektedir. Çalışmamızla bu önemli bağlantıyı ortaya çıkarmış olacağız.

Türkçe ders kitaplarına konulan metinlerin birçok incelemelerden geçmesine rağmen metinlerde kurulan cümlelerin kalıpları ve bu kalıpların öğrencilerin kurduğu cümle kalıpları ile uyumunu ortaya koyan çalışmalar yeterince bulunmamaktadır. Çalışmamızda bu önemli eksikliğin bir parçasını gidermeye çalışacağız. Aynı amaca yönelik yapılacak olan çalışmaların bir parçasını da bu çalışmamızın oluşturacağını düşünmekteyiz.

3. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmamızın amacı öğrencilerin kullandıkları cümle kalıpları ile 8. sınıf Türkçe ders kitabına konulan metinlerdeki cümle kalıplarını karşılaştırmak olduğu için Bingöl il merkezinde bulunan Sultan Abdülhamid Han Ortaokulu, 100. Yıl Ortaokulu ve Vali Güner ORBAY Ortaokulu 8. sınıf öğrencilerine kompozisyon yazdırılmıştır. Öğrencilerden toplanan 150 kompozisyon kâğıdından rastgele seçilen 100 kâğıt incelenmiştir. Kâğıtlarda incelen cümle sayısı 1678'dir.

İnceleme

8. Sınıf Öğrenci Cümleleri

1. İsim Cümleleri

1.1. İki Unsurlu Cümleler

1.1.1. “ö + y” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 228 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %57'dir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %13,59'dur.

O bizim olmazsa olmazımızdır. (3/3)

Çevre, içinde canlı ve cansız varlıkların bulunduğu bir ortamdır. (8/1)

Kişiyeye yön veren onun çevresidir. (16/2)

Turgut Baydar, Vedat Çelik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri

Çevreyi korumak boynumuzun borcudur. (18/23)

En değerli varlığımız çevremizdir. (26/1)

Dünya sorunlarının başlıca konularından biri de çevredir. (28/6)

Çevre bir toplumda olması gereken bir unsurdur. (31/1)

Arkadaş çevremiz, bizim vakit geçirdiğimiz, sırlarımızı paylaştığımız, kendimizi özel hissettiğimiz sosyal çevredir. (33/6)

Çevreyi en çok kirleten faktörlerden biri de fabrika atıklarıdır. (38/9)

Bazı hastalıkların nedeni de çevre kirliliğidir. (40/3)

Çevre bir toplumun yaşadığı yerlerdir. (67/1)

Dünyadaki her canlının mutlaka bir çevresi vardır. (69/2)

Çevre; insan veya diğer canlıların hatta cansız varlıkların bile yaşadığı yerdir. (70/2)

Çevre kirliliğinin birçok çeşidi vardır. (70/4)

Çevre biz insanların hayvanların ve bitkilerin yaşamını sürdürdüğü yerdir. (72/1)

Temiz insan temiz çevredir. (74/23)

Çevre kirliliğini engellemenin birçok yolu vardır. (77/2)

Bunların sorumlusu insanoğludur. (85/5)

Çevremizi korumak bizlerin en önemli görevlerinden bir tanesidir. (92/2)

Çevremizi temiz tutmak bizim görevimizdir. (100/4)

1.1.2. “ [ö] + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 7 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %1,75'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,42'dir.

Bizim yaşadığımız bir yerdir. (90/11)

Tablo 1: 2 Unsurlu İsim Cümlesi Kalıplarının İsim Cümleleri ve Bütün Cümleler İçindeki Durumu

Cümle Kalıbı	Sayısı	İsim Cümlelerine Oranı	Bütün Cümlelere Oranı
Ö + Y	228	%52	%12,40
[Ö] + Y	7	%1,75	%0,42

1.2. Üç Unsurlu Cümleler

1.2.1. “ ö + z.t. + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 29 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %7,25'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %1,73'tür.

Çevreye zarar vermek asla güzel bir şey değildir. (41/8)

Çevre hepimiz için önemlidir. (49/1)

Çevremiz bizim için bir hayattır. (93/6)

Temizlik imandan geldiği için temizliktir. (99/5)

1.2.2. “ z.t. + ö + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 15 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %3,75'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,89'dur.

Tüm canlılar için kirli bir çevre büyük bir tehlike demektir. (52/10)

Yine baktığımızda sokak çocukları var. (90/17)

1.2.3. “ [ö] + z.t. + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 3 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %3,75'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,18'dir.

Her an her dakika gözümüzün önündedir. (26/4)

1.2.4. “ y.t. + ö + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 9 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %2,25'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,54'tür.

Çevremizde zehirli maddeler var. (48/1)

Ülkemizde doğallığı bozulmamış birçok yer vardır. (63/9)

Çevremizde su, hava, toprak kirlilikleri vardır. (92/15)

1.2.5. “ y.u. + ö + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 40 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %10'dur. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %2,38'dir.

Ama etkisi vardır. (31/13)

Ve o ortamda yaşanana şeyler günden güne artan kirliliktir. (42/2)

Ama her şeyin sorumlusu insanlardır. (78/13)

Çünkü bu bizim görevimizdir. (90/11)

1.2.6. “ [ö] + y.u. + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 11 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %2,75'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,66'dır.

Ve bizim sorumluluğumuzdur. (90/12)

Sadece insan sevgisi mi (52/10)

1.2.7. “ y.u. + y + ö ” Cümlesi

Bu kalıpta kurulmuş 1 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %0,25'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,06'dır.

Çünkü bizim insanlarımızın umrunda değildir çevre. (60/14)

Tablo 2: 3 Unsurlu İsim Cümlesi Kalıplarının İsim Cümleleri ve Bütün Cümleler İçindeki Durumu

Cümle Kalıbı	Sayısı	İsim Cümlelerine Oranı	Bütün Cümlelere Oranı
Ö + Z.T. + Y	29	%7,25	%1,73
Z.T. + Ö + Y	15	%3,75	%0,89
[Ö] + Z.T. + Y	3	%0,75	%0,18
Y.T. + Ö + Y	9	%2,25	%0,54
Y.U. + Ö + Y	44	%11	%2,62
[Ö] + Y.U. + Y	11	%2,75	%0,66
Y.U. + Y + Ö	1	%0,25	%0,06

1.3. Dört Unsurlu Cümleler

1.3.1. “ ö + z.t. + z.t. + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 16 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %4'tür. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,95'tir.

Temiz bir çevre insan sağlığı için çok önemlidir. (52/9)

Bu da hayvanlar için çok önemlidir. (60/3)

Oturduğumuz şehrin, yaşadığımız mahallenin temiz olması bizim sağlığımız açısından çok önemlidir. (91/3)

1.3.2. “ z.t. + ö + z.t. + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 9 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %2,25'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,54'tür.

Bizim davranışlarımızın şekillendiği, değiştiği ve yerine oturduğu dönemde çevre çok önemlidir. (32/1)

1.3.3. “ z.t. + z.t. + ö + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 4 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %1'dir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,24'tür.

Günümüzde hâlâ bilinçsiz insanlar var. (65/11)

1.3.4. “ z.t. + y.t. + ö + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 3 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %0,75'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,18'dir.

Şu an ülkemizde çevre kirliliği büyük bir sorun. (89/8)

1.3.5. “ y.t. + ö + z.t. + y ” Cümlesi

Bu kalıpta kurulmuş 1 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %0,25'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,06'dır.

Bu çevrede ailenin öğrettiği temel eğitim çok önemlidir. (32/10)

1.3.6. “ y.u. + ö + z.t. + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 9 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %2,36'dır. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,53'tür.

Ama zararı yine bize.(76/4)

1.3.7. “ y.u. + z.t. + ö + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 6 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %1,5'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,36'dır.

Eğer bunlar yapılmazsa çevre ölü bir insan gibidir. (4/7)

1.3.8. “ y.u. + y.t. + ö + y ” Cümleleri

Bu kalıpta kurulmuş 3 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %0,75'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,18'dir.

Çünkü çevrede bir sürü ağaç vardır. (60/5)

1.3.9. “ y.u. + ö + y + y.t. ” Cümlesi

Bu kalıpta kurulmuş 1 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %0,25'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,06'dır.

Ama bunlardan başka birçok kirlilik var çevremizde, dünyamızda.(82/9)

1.3.10. “ [ö] + y.u. + z.t. + y. ” Cümlesi

Bu kalıpta kurulmuş 1 cümle vardır. Bu cümlelerin isim cümleleri içindeki oranı %0,25'tir. Bütün cümlelerin içindeki oranı ise %0,06'dır.

*Turgut Baydar, Vedat Çelik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin
Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri*

Ama benim için önemlidir. (56/1)

Tablo 3: 4 Unsurlu İsim Cümlesi Kalıplarının İsim Cümleleri ve Bütün Cümleler İçindeki Durumu

Cümle Kalıbı	Sayısı	İsim Cümlelerine Oranı	Bütün Cümlelere Oranı
Ö + Z.T. + Z.T. + Y	16	%4	%0,95
Z.T. + Ö + Z.T. + Y	9	%2,25	%0,53
Z.T. + Z.T. + Ö + Y	4	%1	%0,24
Z.T. + Y.T. + Ö + Y	3	%0,75	%0,18
Y.T. + Ö + Z.T. + Y	1	%0,25	%0,06
Y.U. + Ö + Z.T. + Y	9	%2,25	%0,53
Y.U. + Z.T. + Ö + Y	6	%1,5	%0,35
Y.U. + Y.T. + Ö + Y	3	%0,75	%0,18
Y.U. + Ö + Y + Y.T.	1	%0,25	%0,06
[Ö] + Y.U. + Z.T. + Y	1	%0,25	%0,06

Tablo 4: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Çalışmalarında Kullandıkları Cümle Kalıpları

Sıra	Cümle Kalıbı	Toplam 1678 Cümle	Yüzde 1678 Cümle	Tür	Toplam 1678 Cümle	Yüzde 1678 Cümle
1	Ö + Y	300	%17,88	İ	228	%13,59
				F	72	%4,29
2	[Ö] + Y	31	%1,85	İ	7	%0,42
				F	24	%1,43
3	Ö + Z.T. + Y	70	%4,17	İ	29	%1,73
				F	41	%2,44
4	Ö + Y.T. + Y	53	%3,16	İ	0	0
				F	53	%3,16
5	[Ö] + Z.T. + Y	22	%1,31	İ	3	%0,18
				F	19	%1,13

6	Z.T. + Ö + Y	68	%4,05	İ	15	%0,89
				F	53	%3,16
7	Y.T. + Ö + Y	28	%1,67	İ	9	%0,54
				F	19	%1,13
8	Ö + N + Y	70	%4,17	İ	0	0
				F	70	%4,17
9	[Ö] + Y.T. + Y	43	%2,56	İ	0	0
				F	43	%2,56
10	[Ö] + N + Y	95	%5,66	İ	0	0
				F	95	%5,66
11	N + Ö + Y	14	%0,83	İ	0	0
				F	14	%0,83
12	Ö + Y + N	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
13	Z.T. + Z.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
14	Y.T + Y.T + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
15	Z.T. + Y.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
16	Y.U. + Ö + Y	69	%4,11	İ	44	%2,62
				F	25	%1,49

*Turgut Baydar, Vedat Çelik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin
Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri*

17	Y.U. + Y + Ö	1	%0,06	İ	1	%0,06
				F	0	0
18	[Ö] + Y.U. + Y	23	%1,37	İ	11	%0,66
				F	12	%0,72
19	Y.U. + Z.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
20	Ö + Z.T. + N + Y	34	%2,03	İ	0	0
				F	34	%2,03
21	Ö + N + Z.T. + Y	14	%0,83	İ	0	0
				F	14	%0,83
22	Z.T. + Ö + N + Y	13	%0,77	İ	0	0
				F	13	%0,77
23	[Ö] + Z.T. + N + Y	66	%3,93	İ	0	0
				F	66	%3,93
24	[Ö] + N + Z.T. + Y	39	%2,32	İ	0	0
				F	39	%2,32
25	Ö + Z.T. + Y.T. + Y	18	%1,07	İ	0	0
				F	18	%1,07
26	Ö + Y.T. + Z.T. + Y	6	%0,36	İ	0	0
				F	6	%0,36
27	Ö + Y.T. + N + Y	9	%0,54	İ	0	0
				F	9	%0,54
28	[Ö] + Y.T. + N + Y	18	%1,07	İ	0	0

				F	18	%1,07
29	Ö + Z.T. + Z.T. + Y	19	%1,13	İ	16	%0,95
				F	3	%0,18
30	Z.T. + Ö + Z.T. + Y	25	%1,49	İ	9	%0,54
				F	16	%0,95
31	Z.T. + Z.T. + Ö + Y	11	%0,60	İ	4	%0,18
				F	7	%0,42
32	Z.T. + Y.T. + Ö + Y	19	%1,13	İ	3	%0,18
				F	16	%0,95
33	Z.T. + Ö + Y.T. + Y	9	%0,54	İ	0	0
				F	9	%0,54
34	Y.T. + Ö + Z.T. + Y	4	%0,24	İ	1	%0,06
				F	3	%0,18
35	[Ö] + Z.T. + Y.T. + Y	21	%1,25	İ	0	0
				F	21	%1,25
36	[Ö] + N + Y.T. + Y	28	%1,67	İ	0	0
				F	28	%1,67
37	Ö + N + Y.T. + Y	8	%0,48	İ	0	0
				F	8	%0,48
38	[Ö] + Y.T. + Z.T. + Y	7	%0,42	İ	0	0
				F	7	%0,42
39	[Ö] + Z.T. + Z.T. + Y	12	%0,72	İ	0	0

*Turgut Baydar, Vedat Çelik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin
Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri*

				F	12	%0,72
40	[Ö]+Y.T.+Y+Z.T.	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
41	Y.T.+Z.T.+Ö+Y	4	%0,24	İ	0	0
				F	4	%0,24
42	N+Ö+Y.T.+Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
43	Z.T.+Z.T.+Y+Ö	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
44	[Ö]+Y.U.+N+Y	32	%1,91	İ	0	0
				F	32	%1,91
45	Y.U.+Ö+Y+Y.T.	1	%0,06	İ	1	%0,06
				F	0	0
46	Y.U.+Z.T.+Ö+Y	32	%1,91	İ	6	%0,36
				F	26	%1,55
47	Y.U.+Ö+Y.T.+Y	27	%1,61	İ	0	0
				F	27	%1,61
48	[Ö]+Y.U.+Y.T.+Y	11	%0,66	İ	0	0
				F	11	%0,66
49	Y.U.+Ö+Z.T.+Y	35	%2,09	İ	9	%0,54
				F	26	%1,55
50	Y.U.+Y.T.+Ö+Y	7	%0,42	İ	3	%0,18
				F	4	%0,24

51	[Ö]+Y.U.+Z.T.+Y	17	%1,01	İ	1	%0,06
				F	16	%0,95
52	Y.U.+Ö+N+Y	17	%1,01	İ	0	0
				F	17	%1,01
53	Y.U.+N+Ö+Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
54	Y.U.+Y+Ö+N	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
55	Ö+Z.T.+N+Z.T.+Y	4	%0,24	İ	0	0
				F	4	%0,24
56	Ö+Z.T.+N+Y.T.+Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
57	[Ö]+Z.T.+N+Y.T.+Y	9	%0,54	İ	0	0
				F	9	%0,54
58	[Ö]+Z.T.+Y.T.+N+Y	8	%0,48	İ	0	0
				F	8	%0,48
59	[Ö]+Z.T.+N+Z.T.+Y	8	%0,48	İ	0	0
				F	8	%0,48
60	[Ö]+Z.T.+Z.T.+Y.T.+Y	5	%0,30	İ	0	0
				F	5	%0,30
61	[Ö]+Z.T.+Z.T.+N+Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18

*Turgut Baydar, Vedat Çelik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin
Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri*

62	Z.T. + Ö + Y.T. + N + Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
63	[Ö] + N + Z.T. + Z.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
64	Z.T. + Ö + Y.T. + Z.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
65	Z.T. + Ö + Z.T. + N + Y	4	%0,24	İ	0	0
				F	4	%0,24
66	Z.T. + Ö + Z.T. + Y.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
67	Z.T. + Z.T. + Ö + Z.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
68	Z.T. + Ö + Z.T. + Z.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
69	Ö + Z.T. + Y.T. + Z.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
70	[Ö] + Z.T. + Y.T. + Z.T. + Y	5	%0,30	İ	0	0
				F	5	%0,30
71	[Ö] + Z.T. + Z.T. + Z.T. + Y	5	%0,30	İ	0	0
				F	5	%0,30
72	Ö + Z.T. + Z.T. + Z.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
73	Z.T. + Ö + Z.T. + Y + Z.T.	1	%0,06	İ	0	0

				F	1	%0,06
74	Ö + N + Y.T. + Y.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
75	[Ö] + Y.T. + Z.T. + Z.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
76	[Ö] + Y.U. + Z.T. + N + Y	22	%1,31	İ	0	0
				F	22	%1,31
77	[Ö] + Y.U. + Z.T. + Z.T. + Y	13	%0,77	İ	0	0
				F	13	%0,77
78	[Ö] + Y.U. + Z.T. + Y.T. + Y	11	%0,66	İ	0	0
				F	11	%0,66
79	Y.U. + Z.T. + Ö + Z.T. + Y	12	%0,72	İ	0	0
				F	12	%0,72
80	Y.U. + Z.T. + Ö + Y.T. + Y	8	%0,48	İ	0	0
				F	8	%0,48
81	Y.U. + Ö + Z.T. + N + Y	6	%0,36	İ	0	0
				F	6	%0,36
82	[Ö] + Y.U. + N + Z.T. + Y	6	%0,36	İ	0	0
				F	6	%0,36
83	Y.U. + Ö + N + Y.T. + Y	5	%0,30	İ	0	0
				F	5	%0,30
84	Y.U. + Ö + Z.T. + Y.T. + Y	5	%0,30	İ	0	0

*Turgut Baydar, Vedat Çelik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin
Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri*

				F	5	%0,30
85	Y.U. + Ö + N + Z.T. + Y	4	%0,24	İ	0	0
				F	4	%0,24
86	Y.U. + Z.T + N + Ö + Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
87	Y.U. + Z.T + Ö + N + Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
88	Y.U. + Z.T + Z.T. + Ö + Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
89	Y.U. + Z.T + Y.T. + Ö + Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
90	Y.U. + Ö + Z.T. + Z.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
91	[Ö] + Y.U. + Y.T. + Z.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
92	[Ö] + Y.U. + N + Y.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
93	[Ö] + Y.U. + Y.T. + N + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
94	Y.U. + Ö + Y.T. + Z.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
95	Y.U. + Y.T. + Z.T. + Ö + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06

96	Y.U. + Ö + Y + Z.T. + N	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
97	Y.U. + Y.T + Y.T. + Z.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
98	[Ö] + Z.T. + Z.T. + N + Z.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
99	Z.T. + Z.T. + Ö + Z.T. + Y.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
100	Ö + Z.T. + N + Z.T. + Y.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
101	[Ö] + Z.T. + Z.T. + Y.T. + Z.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
102	[Ö] + Z.T. + Y.T. + Z.T. + N + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
103	[Ö] + Y.U. + Z.T. + N + Z.T. + Y	3	%0,18	İ	0	0
				F	3	%0,18
104	[Ö] + Y.U. + N + Z.T. + Y.T. + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
105	[Ö] + Y.U. + Z.T. + Z.T. + N + Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
106	[Ö] + Y.U. + Z.T. + Z.T. + Y.T. + Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06

*Turgut Baydar, Vedat Çelik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin
Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri*

107	[Ö]+Y.U.+Z.T.+Z.T.+Z.T.+Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
108	Y.U.+Ö+N+Z.T.+Z.T.+Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
109	[Ö]+Y.U.+Z.T.+Y.T.+N+Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
110	Y.U.+Z.T.+Ö+Y.T.+Z.T.+Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
111	Y.U.+Ö+Z.T.+Y.T.+N+Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
112	Y.U.+Ö+Z.T.+Z.T.+N+Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06
113	[Ö]+Y.U.+Z.T.+Z.T.+N+Z.T.+ Y	2	%0,12	İ	0	0
				F	2	%0,12
114	Ö+Z.T.+Z.T.+Z.T.+N+Z.T.+Y	1	%0,06	İ	0	0
				F	1	%0,06

Sonuç¹

Bingöl ili Merkez ilçesinde bulunan 3 ilköğretim okulundaki 8. sınıf öğrencilerinden toplanan 150 adet kompozisyon çalışmasından 100 adedi ve yine 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki farklı temalardan 6 adet metin seçilerek bunların cümle kalıpları incelenip karşılaştırılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

¹ Her ne kadar eldeki yazıda sadece isim cümlelerine yer verildiyse de çalışmanın bütünlüğü açısından *Sonuç* bölümünde çalışmanın geneline ilişkin sonuçlara da yer verilmiştir.

1. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kompozisyonlarındaki cümle kalıpları incelendiğinde 114 çeşit cümle ile karşılaşılmıştır. Bu cümle türlerinin %17,88'lik kısmı Ö + Y cümlelerinden oluşmaktadır. Bunu %5,66'lık oranla [Ö] + N + Y cümleleri ve %4,17'lik oranlarla Ö + Z.T. + Y ve Ö + N + Y cümleleri takip etmektedir. Sadece 1 kez kullanılmış olan 27 adet cümle kalıbı bulunmaktadır.

İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerdeki cümle kalıpları incelendiğinde 86 çeşit cümle ile karşılaşılmıştır. Bu cümle türlerinin %14,78'lik kısmı Ö + Y cümlelerinden oluşmaktadır. Bunu %8,21 oranla [Ö] + N + Y cümleleri ve %6,93 oranla Ö + Z.T. + Y'den oluşan cümleler takip etmektedir. Sadece 1 kez kullanılmış olan 36 adet cümle kalıbı bulunmaktadır.

2. Öğrencilerin çalışmaları yüklem türü bakımından incelendiğinde yüklemi fiilden oluşan cümle sayısının 1278, yüklemi isimden oluşan cümle sayısının 400 olduğu görülmektedir. Yüklemi fiilden oluşan en çok cümle kalıbını %5,66'lık oranla [Ö] + N + Y cümleleri oluştururken bunları %4,29 ile Ö + Y, %4,17 ile Ö + N + Y cümlelerinin takip ettiği görülmektedir. Yüklemi isimden oluşan cümle kalıbında en çok kullanılan kalıp %13,59'luk oranla Ö + Y cümleleridir. Bunu %2,26'lık oranla Y.U. + Ö + Y, %1,73'lük oranla Ö + Z.T. + Y cümleleri izlemektedir.

Metinlerdeki cümleler yüklem türü bakımından incelendiğinde yüklemi fiilden oluşan cümle sayısının 407, yüklemi isimden oluşan cümle sayısının 141 olduğu görülmektedir. Yüklemi fiilden oluşan en çok cümle kalıbını %8,21'lik oranla [Ö] + N + Y cümleleri oluştururken, bunları %4,56 ile Ö + Z.T. + Y ve [Ö] + Z.T. + Y, %3,83 ile [Ö] + Y cümlelerinin takip ettiği görülmektedir. Yüklemi isimden oluşan en çok cümle kalıbı %11,50'lik oranla Ö + Y cümleleri iken bunu %2,37'lik oranla Ö + Z.T. + Y cümleleri ve %2,19'luk oranla Y.U. + Ö + Y cümleleri izlemektedir.

Cümlelerde kullanılan yüklem türü açısından öğrencilerin çalışmalarında %76,16 ve metinlerde %74,27 oranlarla fiilin seçilmesi oldukça dikkat çekicidir. Burada Türkçenin geleneksel yapısına uyum söz konusudur.

3. 332 (%19,79) adet olan iki unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı Ö + Y'dir. Böyle oluşmuş cümle sayısının 300 (%17,88) adet olduğu görülmektedir. Bunu 31 (%1,85) adet ile [Ö] + Y cümleleri takip etmektedir. İki unsurlu cümlelerde bu iki tip cümleden başka öğrenciler bir kez Y + Ö cümle tipini kullanmışlardır.

559 (%33,31) adet cümleden oluşan üç unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı [Ö] + N + Y'dir. Böyle oluşmuş cümle sayısının 95 (%5,66) adet olduğu görülmektedir. Bunu 70 (%4,17) adet ile Ö + N + Y ve Ö + Z.T. + Y cümleleri izlemektedir.

570 (%34,03) adet cümleden oluşan dört unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı [Ö] + Z.T. + N + Y'dir. Böyle oluşmuş cümle sayısının 66 (%3,93) adet olduğu görülmektedir. Bunu 39 (%2,32) adet ile [Ö] + N + Z.T. + Y cümleleri ve 35 (%2,09) adet ile Y.U. + Ö + Z.T. + Y cümleleri takip etmektedir.

191 (%11,38) adet cümleden oluşan beş unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı [Ö] + Y.U. + Z.T. + N + Y'dir. Böyle oluşmuş cümle sayısının 22 (%1,31) adet olduğu görülmektedir. Bunu 13 (%0,77) adet ile [Ö] + Y.U. + Z.T. + Z.T. + Y cümleleri ve 12 (%0,72) adet ile Y.U. + Z.T. + Ö + Z.T. + Y cümleleri takip etmektedir.

20 (%1,19) adet cümleden oluşan altı unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı [Ö] + Y.U. + Z.T. + N + Z.T. + Y'dir. Böyle oluşmuş cümle sayısının 3 (%0,18) adet olduğu görülmektedir. Bunları 2 (%0,12) adet ile Z.T. + Z.T. + Ö + Z.T. + Y.T. + Y, [Ö] + Y.U. + N + Z.T. + Y.T. + Y ile [Ö] + Y.U. + Z.T. + Z.T. + N + Y cümleleri takip etmektedir.

3 (%0,18) adet cümleden oluşan yedi unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı [Ö] + Y.U. + Z.T. + Z.T. + N. + Z.T. + Y'dir. Böyle oluşmuş cümle sayısının 2 (%0,12) adet olduğu görülmektedir.

Metinlerdeki 109 (%19,89) adet olan iki unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı Ö + Y'dir. Böyle oluşmuş cümle sayısının 81 (%14,78) adet olduğu görülmektedir. Bundan başka 27 (%4,93) adet cümleden oluşan [Ö] + Y cümlesi bulunmaktadır.

210 (%38,32) adet cümleden oluşan üç unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı [Ö] + N + Y'dir. Böyle oluşmuş cümle sayısının 45 (%8,21) adet olduğu görülmektedir. Bunu 38 (%6,93) adet ile Ö + Z.T. + Y ve 29 (%5,29) adet ile [Ö] + Z.T. + Y cümleleri izlemektedir.

154 (%28,10) adet cümleden oluşan dört unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle [Ö] + Z.T. + N + Y'dir. Bu şekilde oluşan cümle sayısının 20 (%3,65) adet olduğu görülmektedir. Bunu 14 (%2,55) adet ile [Ö] + Z.T. + Y.T. + Y ve 13 (%2,37) adet ile [Ö] + N + Z.T. + Y ve Ö + Z.T. + Z.T. + Y cümleleri izlemektedir.

57 (%10,40) adet cümleden oluşan beş unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı [Ö] + Z.T. + Z.T. + Y.T. + Y'dir. Bu şekilde oluşan cümle sayısının 8 (%1,46) adet olduğu görülmektedir. Bunu 4 (%0,73) adet ile [Ö] + C.B.T + N + Z.T. + Y ve Y.U. + Ö + N + Z.T. + Y cümleleri takip etmektedir.

15 (%2,74) adet cümleden oluşan altı unsurlu cümlelerde en çok kullanılan cümle kalıbı [Ö] + Y.U. + Z.T. + Z.T. + Z.T. + Y'dir. Bu şekilde oluşan cümle sayısının 3 (%0,55) adet olduğu görülmektedir. Bunu 2 (%0,36) adet ile Y.U. + Ö + Z.T. + Y.T. + N + Y cümleleri takip etmektedir. Kalan cümlelerin hepsi tek tip cümledir. Ayrıca 3 (%0,55) adet de yedi unsurlu cümle bulunmaktadır.

4. Cümlelerde yüklem cümlede bulunduğu yere bakıldığında öğrenci çalışmalarında %92,24, metinlerde ise %93,02 oranlarında yüklem sonda kullanıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin çalışmalarında ve ders kitabında yer alan metinlerde büyük bir oranla kurallı cümleler kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

5. Öğrenci çalışmalarında ve ders kitabında yer alan metinlerde en çok tercih edilen cümle kalıbı Ö + Y kalıbıyla oluşan cümleler olmakla beraber, genel olarak bakıldığında öğrencilerin çalışmalarında sırasıyla 3, 5 ve 4 unsurdan oluşan cümle kalıplarına; ders kitabında yer alan metinlerde ise sırasıyla 3, 4 ve 5 unsurdan oluşan cümle kalıplarına daha yoğun olarak başvurulduğu görülmektedir.

6. Öğrenci çalışmalarında ve ders kitabında yer alan metinlerde unsur sayısındaki artışa bağlı olarak farklı tipte cümle kalıpları kullanım sayılarında da artış olduğu görülmektedir. Farklı tipte en çok cümle kalıbı 5 unsurlu cümlelerde kullanılırken bunu 4 unsurlu cümlelerin takip ettiği dikkati çekmektedir.

7. Cümlelerde kullanılan unsurların sayılarına bakıldığında hem öğrencilerin çalışmalarında hem de ders kitabında yer alan metinlerde en çok kullanılan unsurun zarf tümleci olduğu göze çarpmaktadır. Zarfların genel niteleyici olmasından dolayı diğer unsurlara oranla daha sık kullanılması dil mantığı açısından uygundur.

Cümlelere başlama şekillerine bakıldığında yine hem öğrencilerin çalışmalarında hem de ders kitabında yer alan metinlerde cümlelere en fazla özne ile başlanmıştır. Öğrenci cümlelerinde özneyle cümleye başlama oranı %52,59 iken metinlerde cümleye özne ile başlama oranının %56,98 olduğu görülmektedir.

8. Öğrencilerin çalışmalarında kullandıkları cümleler ile ders kitabında yer alan metinlerde kullanılan cümleler arasında göze çarpan en belirgin farklılaşma cümleler kurulurken kullanılan kelime sayılarıdır. Öğrencilerin cümleleri kurarken daha az kelime kullandığı buna karşılık metinlerde cümleler kurulurken daha fazla sayıda kelime ve kelime grubuna başvurulduğu incelemeler sonucunda göze çarpmaktadır. Bu durumdan hareketle öğrencilerin metinleri okurken metni anlama açısından sorunlar yaşayabilmesine yol açabileceği düşünülmektedir.

Aslında bu sonuç bizim için de şaşırtıcı olmuştur. Çünkü beklenti öğrencilerin cümle kalıpları ile kitap metnindeki cümle kalıplarının farklı olması yönündeydi. Kalıpların bu şekilde birbirine paralel çıkmasının en önemli nedenlerinden biri öğretmenlerin öğrenim gören öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını artırmak için yaptıkları gayretli çalışmalarıdır.

Kaynakça

AKIN, Cüneyt (2005), “Türkiye Türkçesinde Cümlede Tümleçler”, Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi, AKÜSBE.

- AKSAN, Doğan (2007), *Her Yönüyle Dil*, Ankara.
- BANGUOĞLU, Tahsin (2007), *Türkçenin Grameri*, 8. bs., Ankara.
- BAYDAR, Turgut (2006), “Türkçede Söz Diziminin Öğretimi ve Kavratılması”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, AÜSBE.
- BAYDAR Turgut (2008), "+DAn Ekli Özne Üzerine", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, s.19-25.
- BAYDAR Turgut (2014), "Pekiştirilmiş / Pekiştirmeli Özne Üzerine", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, s.21-32.
- BESEREK, Ahmet (1991), *Türkçede Cümle Yapısı*, 1. bs., İstanbul.
- BİLGEGİL, M. Kaya 1963, *Türkçe Dilbilgisi*, Ankara.
- BÖREKÇİ, Muhsine (2015), “Söz Dizim Kuramları Bağlamında Türkçe Söz Dizimi”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S:16, s.355-370.
- ÇATIKKAŞ, Atâ (2001), *Örnekli ve Uygulamalı Türk Dili Kılavuzu*, 3. bs., İstanbul.
- DAŞDEMİR, Muharrem (1995), “Tarık Buğranın Romanlarında Söz Dizimi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AÜSBE.
- DAŞDEMİR, Muharrem (2000), “Dedem Korkut Kitabı'nın Söz Dizimi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, AÜSBE.
- DELİCE, H. İbrahim (2003), *Türkçe Sözdizimi*, 2. bs., İstanbul.
- DELİCE, H. İbrahim (2002), “Yüklem Olarak Türkçede Fiil”, *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, S:2, s.185-212.
- DİZDAROĞLU, Hikmet (1976), *Tümcebilgisi*, Ankara.
- EDİSKUN, Haydar (2007), *Türk Dilbilgisi*, 11. bs., İstanbul.
- ERGİN, Muharrem (1999), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul.
- ERKUL, Rasih (2007), *Cümle ve Metin Bilgisi*, 2. bs., Ankara.
- ESAN, Uğur (2006), “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Yazılarındaki Söz Dizimi İle Edebi Söz Diziminin (Tarık Buğra) Karşılaştırılması

- (Bolvadin Örneği/Yazılı Anlatım)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AKÜSBE. GENCAN, Tahir Nejat (1979), *Dilbilgisi*, 4. bs., Ankara.
- GÜLENSOY, Tuncer (1994), *Türkçe El Kitabı*, Kayseri.
- GÜLERLER, Salih (edt.) (2011), *Üniversiteler İçin Dil ve Anlatım*, 1. bs., Ankara.
- HENGİRMEN, Mehmet (1997), *Türkçe Dilbilgisi*, 2. bs., Ankara.
- HATİPOĞLU, Vecihe (1972), *Türkçenin Sözdizimi*, Ankara.
- KARA, Funda (2001), "Namık Kemal'in Mektuplarında Söz Dizimi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, AÜSBE.
- KARAAĞAÇ, Günay (2011), *Türkçenin Söz Dizimi*, 3. bs., İstanbul.
- KARABULUT, Hale (2006), "İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Yazılarındaki Söz Dizimi İle Edebi Söz Diziminin (Reşat Nuri Güntekin) Karşılaştırılması (Uşak Örneği/Yazılı Anlatım)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AKÜSBE.
- KARAHAN, Leylâ (2004), *Türkçede Söz Dizimi*, 7. bs., Ankara.
- KARADÜZ, Ednan; KARADÜZ, Oğuz Eren (2003), *Türk Dili: Yazılı Anlatım, Sözlü Anlatım*, 1. bs., Erzurum.
- KORKMAZ, Zeynep (2003), *Grammer Terimleri Sözlüğü*, 2. bs., Ankara.
- KÜKEY, Mazhar (2003), *Türkçenin Dilbilgisi – 2*, 1. bs., Samsun.
- ÖZKAN, Mustafa; SEVİNÇLİ, Veysi (2009), *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi (Kelime Çözümlemeli)*, 2. bs., İstanbul.
- ŞİMŞEK, Rasim (1987), *Örneklerle Türkçe Söz Dizimi*, Trabzon 1987.
- TÜRKAN, Süleyman (2006), "İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılarındaki Söz Dizimi İle Edebi Söz Diziminin (Mustafa Necati Sepetçioğlu) Karşılaştırılması (Uşak Örneği/Yazılı Anlatım)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi AKÜSBE.
- YAYLA, Hasan Kağan (2002), "Dede Korkut Kitabı Söz Dizimi Araştırması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ÇOMÜSBE.
- YİĞİT, Z. Şule (2009), "İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'ndaki Metinler Üzerinde Cümle Çeşitlerinin İncelenmesi ve Cümle

*Turgut Baydar, Vedat elik - Bingöl İl Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin
Kullandıkları Cümle Kalıpları I: İsim Cümleleri*

Çeşitlerinin Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi”,
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, NÜSBE.